

Pædagogisk læreplan for Hawkantsbørn – Hanstholm Naturbørnehave 2024

JEG ER NOGET!

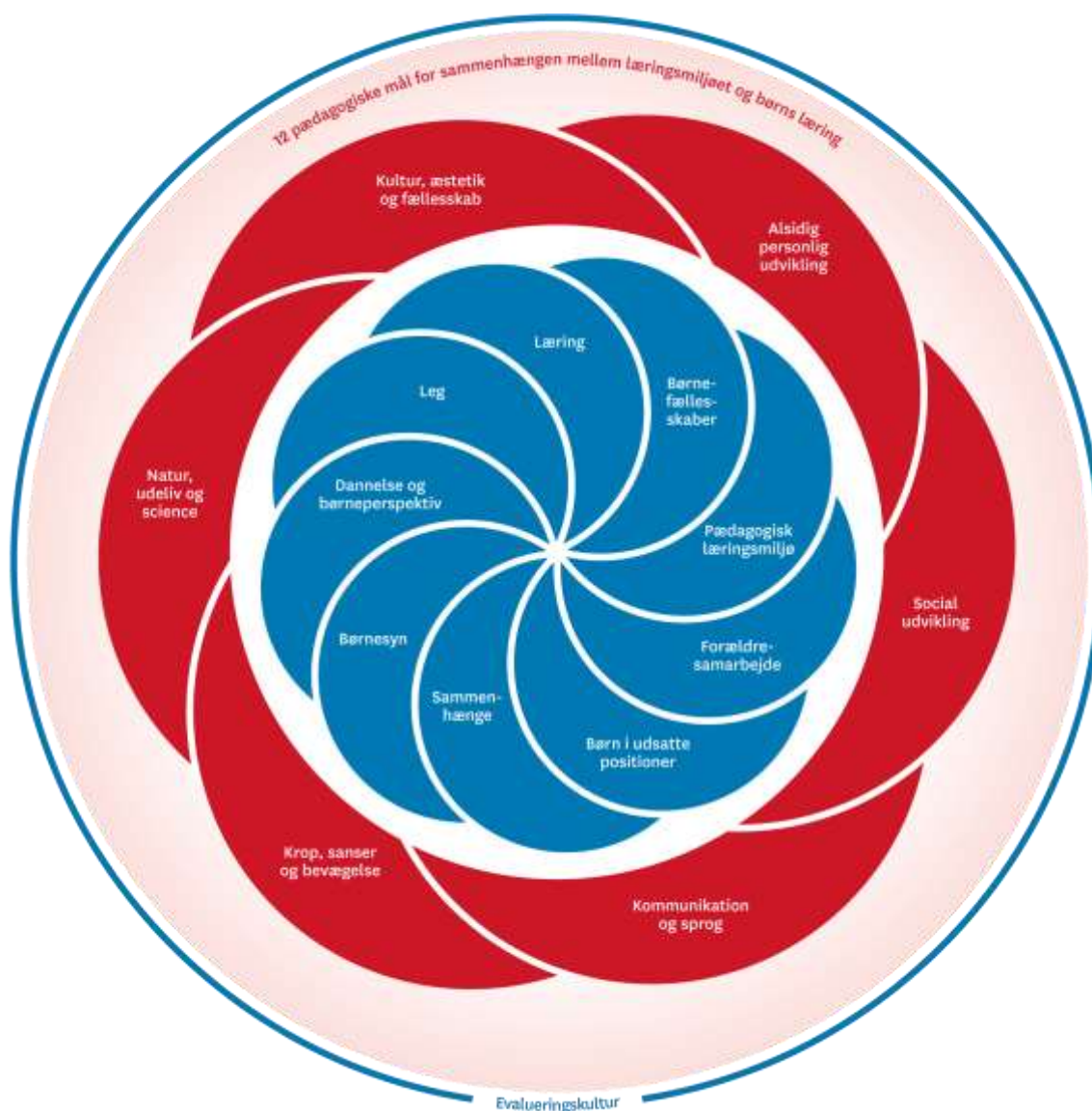
LYKKE ER AT GÅ OG VADE
-OP TIL KNÆENE I BLADE
GÅ PÅ BARE, SORTE FØDDER
-OG SÅ NYE GULERØDDER.
GLÆDE ER AT SE HVORDAN AT
-SOLENS GNISTER RAMMER VANDET.
SE! DE HEDE LUFTLAG DIRRER
-DER HVOR HAVENS GULDSMED SVIRRER.
SNEEN DALER NED I TOTTER
- ER DER NOGET DER ER FLOTTER!?
ÅHR - MIN TYKKE SNEMAND VÆLTER!
-DET ER FORDI HANS MAVE SMELTER
JORD DER LUGTER, SOL I GÅRDEN,
-FUGLESANG - NU STARTER VÅREN
GIV DIT BARN NATUR SOM GAVE,
-FØREND DET HAR LÆRT AT STAVE.
LYSE, SJOVE BARNDOMSMINDER
-ER EN SKAT, DER ALDRIG SVINDER.
FIK DU GODE BARNDOMSSTUNDER,
-GÅR DU ALDRIG RIGTIG UNDER.
BARNET, SOM ER GLAD OG KÅD,
-SI'R SOM VOKSEN JEG ER NOGET!

FRA: "SNYD FANDEN FOR EN TABER" AF OLE HYLTOFT

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan for Naturbørnehaven

---

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Naturbørnehaven er en del af Hawkantsbørn som også er en friskole og vuggestue. Naturbørnehaven har plads til 40 børn fra 3 år til skolestart.

I Hawkantsbørn arbejder vi ud fra de Grundtvig-Koldske tanker, hvor hvert enkelt individ er unikt og hvor fællesskabet er i centrum.

Vi arbejder i aldersopdelte grupper. Skovser (lillegruppen), Skovtrolde (mellemgruppen) og Naturpatruljen (storegruppen), som de tager på tur med næsten hver dag. Fra april til skolestart i august hedder gruppen for alle skolesøgende børn Naturpatruljeskolen, her samler vi børnene fra egen børnehave og andre børnehaver og vi introducerer dem til skolelivet, samtidig med vi har fokus på udelivet og alle de skønne muligheder dette giver.

Naturen er det centrale omdrejningspunkt, så børnehavens hverdag tager udgangspunkt i naturens og årets gang. Det daglige udeliv giver børnene gode natur- og sansemæssige oplevelser af enhver art. Naturen er vores inspirationskilde her finder vi plads til fordybelse, koncentration, samarbejde, læring og udfoldelse. Vi værdsætter at der "er højt til loftet", rum for alt og plads til alle. I Naturbørnehaven er vi ude hele dagen – alle dage, sommer og vinter, uanset vejret. Når vejret udfordrer os alle mest, bruge vi vores "udeinde-rum", rum vi har skabt med ly fra regn og vind eks når vi eks. sidder og spiser.

Naturbørnehaven har en ideel beliggenhed, der giver gode muligheder for at komme i skoven, til stranden, i Nationalparken, på havnen, i vores kolonihave m.m. Vi har i vores nærmiljø skabt flere baser, eks Trolde-skoven, den hemmelige hule osv.

Naturbørnehaven har adgang til Friskolens gymnastiksal, skolens lokaler og værksteder, og vi deltager så vidt mulig, når der arrangeres koncert eller teater på Friskolen.

Mellem Naturbørnehaven og Friskolens fritidsordning "Spiloppen" vil der i et vist omfang være samkøring i ferierne. Vi har desuden fælles aktiviteter med vuggestuen hvilket der i høj grad, gør overgangen fra vuggestue til børnehaven nemmere.

Der er ikke krav om at Naturbørnehavens børn skal fortsætte i Friskolen. Børn der skal på folkeskolen starter i Mini-SFO 1 april. Børn der skal på Hanstholm Friskole, starter ligeledes 1. april, men i stedet i "Naturpatruljeskole". "Naturpatruljeskolen" som er naturbørnehavens egen førskole tilbud, her leger vi mere skole – men har bevaret naturen som omdrejningspunkt, dog besøger vi skolen de nogle morgener og deltager i morgensang/fortælling, sammen med en voksen fra børnehaven, hvorefter vi igen drager ud på tur med børnehaven.

I Naturbørnehaven har vi madordning, hvor der serveres sundt og varieret mad - kold som varm. Madordningen dækker bospisning hele dagen, dvs. morgenmad, formiddagsmad, frokost og eftermiddagsmad. Til formiddagsmad serverer vi økologisk frugt og brød, derfor er der en ekstra forældrebetaling på 70 kr./md. til indkøb af dette. På vores hjemmeside

kan I se et eksempel på en ugentlig madplan. Vi bestræber os på at købe økologisk og danske varer, i det omfang vores økonomi rækker til det.

Åbningstid: mandag-torsdag kl. 6.10 – 16.30 og fredag kl. 6.10 -16.00. Har man brug for tidligere eller senere åbningstider, vil vi prøve at rette det ind så vidt muligt.

Takster kan ses på vores hjemmeside.

Naturbørnehaven er lukket følgende dage/uger: fredag efter Kr. Himmelfartsdag, Grundlovsdag 5. juni, uge 29 og 30, 24 december samt mellem jul og nytår.

Naturbørnehaven administrerer selv venteliste og optagelse i børnehaven, det er derfor vigtigt at henvende sig personligt.

Naturbørnehaven er omfattet af de kommunale gældende regler om søskenderabat og økonomisk friplads. Der kan ligeledes være rabat mellem Hanstholm Friskoles sfo "Spiloppen" og Natur vuggestuen -det er altid skoledelen man får rabat på.

Ved barnets start i børnehaven underskriver forældre tilladelse til offentliggørelse af foto/videoptagelser. F.eks. til fotoskærme i garderoben, galleriet på hjemmesiden, Naturbørnehaven Facebookside eller avisartikler. Ved offentliggørelse vurderes det om foto/video kan være krænkende for barnet, forældre eller ansatte. Der indhentes ligeledes køretilladelser til transport i bil, cykel og hestevogn.

Det er vigtigt at forældre selv har tegnet fritidsulykkesforsikring på barnet, da børnehaven ikke har.

Ansatte:

Inger Kathrine Lyngø Elgaard – Leder og pædagog

Malthe Tegtmejer – Pædagog og souschef

Maja - Pædagog (Barsel)

Bodil Jensen – Pædagog

Elisa Sunesen - Pædagogisk assistent

Ina Skytte - Pædagogisk assistent

Lene Knudsen – Pædagogmedhjælper

Anni Kappel - Madmor

Josefine – Barselsvikar - Pædagog

Aksel - Eftermiddagsmedhjælper

Elias - Eftermiddagsmedhjælper

Forældrerådets medlemmer 2024:

Maria Grønkjær

Sophie Blain

Maja Hilding

Laura Vestervand

Forældrerådet i Naturbørnehaven består af 5 medlemmer valgt af forældrene i børnehaven. Senest 1. november er der forældremøde med valg til forældrerådet. Forældrerådets medlemmer vælges for 2 år ad gangen. Forældrerådet har møde ca. hver 3. måned. Forældrerådet har ikke indblik i de enkelte familiers forhold og medlemmerne i rådet er omfattet af tavshedspligt.

Forældrerådets opgave omhandler:

- give forældrene indflydelse på Naturbørnehavens dagligdag
- være med til at Naturbørnehaven fortsat udvikler sig
- medvirke til at styrke samarbejdet mellem forældre og ansatte
- hjælpe ved forskellige arrangementer

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

De fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

Naturbørnehavens overordnede mål bygger på de Grundtvig/Koldske tanker og menneskesyn:

- *"Mennesket er unikt"*
- *"Børn er ikke flasker der skal fyldes, men bål der skal tændes"*
- *"Det levende ord/den levende fortælling"*
- *"Respekt for den enkelte og for fællesskabet"*
- *"Vi er spejlobjekter for hinanden, vi spejler os og bliver spejlet"*
- *"Oplive og oplyse"*

Grundtvigs opfattelse var, at når man får en ubetinget accept fra andre, behøver man ikke spekulere på, om man er noget værd, og man bruger denne frihed til at være noget for andre og forpligte sig – over for andre.

Vi ser børn som ligeværdige, men ikke ligestillede. Vi ser hvert barn som et unikt individ og kan derfor have en differenceret praksis. Eks. har nogle børn brug for støtte i afleveringerne, andre har ikke – det er vigtigt at alle børns grænser respekteres og vi ser barnets udfordring og at alle føler sig trygge hos os. Derfor bliver børn og forældre mødt af voksne, som er nærværende, lyttende og omsorgsfulde – som arbejder ud fra et anerkendende og inkluderende menneskesyn.

Dannelse:

Barnet dannes bl.a. ved at indgå i fællesskaber, men også ved at kunne mærke sig selv i at sige til og fra. Vi har fokus på at skabe rammesættende fællesskaber, med en kultur og med værdier, hvor alle børn er unikke individer, som skal have rum til at lære sine egne grænser og sig selv i. Børnene skal opleve vi er forskellige og ting kan gøres på forskellige måder – de skal lære at forskellighed er en styrke.

Personalet er engagerede og arbejder ud fra et anerkendende og inkluderende menneskesyn. Det pædagogiske personale støtter, leder og udfordrer børns læring, som børnene er med skabere af. Læring sker gennem spontane oplevelser og leg, samt ved, at den voksne skaber eller understøtter situationer, der giver børnene mulighed for fornyelse, fordybelse, forandring og erfaring. Den voksne skal sikre at der bliver sat fokus på alle barnets potentialer og kompetencer for at ruste det enkelte barn til at begå sig i livet. Nysgerrige voksne lærer børn opmærksomhed ved at pege, vise, fortælle og forklare om tingene i naturen/verden. Børnene lærer at undersøge, holde fast i noget bestemt og afhængig af alder danne sig dets egne erfaringer. Personalet skal have kendskab til naturen og lyst til at arbejde i og med den – men vigtigst af alt, at være nysgerrig på naturen sammen med børnene. Vi ser samspillet mellem barn og voksen, barn og barn, som yderst vigtige – der bygges på respekt, forståelse, omsorg for barnets følelser. Det giver trygge rammer.

Legen skal have høj prioritet, den er fundamental og fordrende for al læring på alle områder. Hos børn der leger, er hele hjernen aktiv. Det er vigtigt, at børnene udsættes for mange sansepåvirkninger. Jo flere sanser der er aktive i forbindelse med en aktivitet/oplevelse jo flere koblinger sker der i hjernen mellem nervebanerne. Udeliv giver mange sansepåvirkninger. Nysgerrighed og opmærksomhed er vigtige forudsætninger for læring. Med udgangspunkt i læreplaner udarbejdes der hver måned en månedsplan, med aktiviteter for hver dag, for hver enkelt gruppe. I planlægningen er der også givet plads til spontanitet, børneperspektivet og gode rammer for leg.

Vores hverdag byder på mange forskellige læringsmiljøer; "Den spiselige have", der dyrkes og plejes der urter, bær, grøntsager osv. Vi har et udendørs Legohus, hvor der kan konstrueres, læsehytter med bøger osv. Ligeledes på vores ture mødes vi dagligt at læringsmiljøer eks. en cykelsti, gågængerfelt, skoven, stranden, havene... alt vi møder lærer vi om, taler om og vi giver plads til undring og finder sammen svarene ved at være undersøgende sammen.

Børneperspektiv

Vi har fokus på at fange børns interesser, nysgerrighed og deres forundring – vi vægter børns medbestemmelse og følger deres spor. Vi undersøger sammen og følger nye spørgsmål der dukker op. Eks. på vores vej møder vi en død solsort, børnene undrer sig over hvad den er død af, hvad skal den nu? Vi giver os tid til at undersøge den, måske undersøge om den havde mad i maven, efter undersøgelse begravnes den og her kan opstå snakke om livet og døden, oldefar, himlen/engle, fugleunger osv.

Leg

Legen skal have høj prioritet, den er fundamental og fordrende for al læring på alle områder.

Hos børn der leger, er hele hjernen aktiv. Det er vigtigt, at børnene udsættes for mange sansepåvirkninger. Jo flere sanser der er aktive i forbindelse med en aktivitet/oplevelse jo flere koblinger sker der i hjernen mellem nervebanerne. Udeliv giver mange sansepåvirkninger.

Der skal ved planlægning og spontanitet gives gode rammer for legen.

Med udgangspunkt i læreplaner udarbejdes der hver måned en månedsplan med aktiviteter for hver dag.

På vores legeplads hænger de 10 legebud som vi vægter højt:

1. Her kan vi lide at lege sammen, både store og små – drenge og piger.
2. Her får vi jord i hovedet, de voksne siger det gør os kloge.
3. Her klatrer vi i høje træer og måske falder vi ned.
4. Her er vi ude i alt slags vejr, vi ruller os i sneen og løber i bare tæer.
5. Her er vores tøj kun rent, hvis vi har haft fri fra børnehave.
6. Her kan piger være prinser og drenge være prinsesser.
7. Her undersøger vi døde dyr og smager på insekter.
8. Her trøster vi og krammer – vi er hinandens gode venner.
9. Her har vi krav på skrammer – så får vi bare en ekstra krammer.
10. Her kan de voksne lide at lege med – det gør både voksne og børn glade!!

Læring

Nysgerrige voksne lærer børn opmærksomhed ved at pege, vise, fortælle og forklare om tingene i naturen/verden. Børnene lærer at undersøge, holde fast i noget bestemt og afhængig af alder danne sig dets egne erfaringer.

Personalet er engagerede og arbejder ud fra et anerkendende og inkluderende menneskesyn. Det pædagogiske personale støtter, leder og udfordrer børns læring, som børnene er med skabere af. Læring sker gennem spontane oplevelser og leg, samt ved, at den voksne skaber eller understøtter situationer, der giver børnene mulighed for fornyelse, fordybelse, forandring og erfaring. Den voksne skal sikre at der bliver sat fokus på alle barnets potentialer og kompetencer for at ruste det enkelte barn til at begå sig i livet.

Nysgerrighed og opmærksomhed er vigtige forudsætninger for læring som vi har stor fokus på hele dagen i børnehaven.

Læring er ikke kun for os naturfagligt, det er også at kunne sige farvel om morgenen, hænge tasken på plads, vente på tur, bede om hjælp, hjælpe andre, pakke egen taske og holde styr på sine ting osv.

I de forskellige læringsmiljøer børnene møder igennem dagen støtter og udfordrer vi dem, både i planlagte og spontane aktiviteter. Hver måned laver vi for hver gruppe en månedsplan hvor læreplanstemaerne er tænkt med, her kan forældrene også se hvilke læreplanstemaer aktiviteten har fokus på.

Børnefælleskaber

Hos os ser vi det enkelte barn som unikt. Alle kan bidrage med noget og alle skal føle de er en del af fællesskabet også selvom rollerne er forskellige. Vi ønsker et fællesskab hvor forskelligheden accepteres og respekteres. Vi tager udgangspunkt i børnenes forskellighed og arbejder anerkendende og sikrer at alle føler fællesskabet både børn, forældre og ansatte. Vi igangsætter forskellige aktiviteter hvor alle kommer i spil med den kompetence man har. Det giver børnene mulighed for at vise initiativ og følelse af at kunne bidrage og være en vigtig del af fællesskabet. "Alle kan noget, sammen kan vi alt", -bruger vi ofte.

Fællesskab hos os er også at hjælpe hinanden, være sammen om at passe på naturen, passe på vores børnehave, skabe "baser/huler" i vores nærområder osv. derudover har vi stor forældrehjælp bl.a. til vores årlige julemarked, cykelsponsorløb, arbejdsdage hvor vi alle plejer og værner om vores ting og vores fællesskab.

Et gammelt indiansk ordsprog siger:

"Der er to værdier, du kan give dit barn med i tilværelsen.

Den ene er rødder, den anden vinger."

Rødderne er forankring - Vingerne er forandring, forestillinger og drømme.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Hos os ser vi også hverdagsrutiner som læringsmiljøer, læringsmiljøer inde og ude, på vores ture – vi bevæger os altid rundt i læringsmiljøer, hvis vi er opmærksomme på det. Vi støtter derfor børnene i at være nysgerrige, undre sig, gøre egne erfaringer og ofte finde frem til svarene sammen i børnehøjde. Vi prioriterer tid til leg og fordybelse og giver altid rum til at processen, på vej til målet, det er vigtigt. Vi planlægger emner og aktiviteter, som stiller krav om forskellige og differentierede læringsmiljøer, som både støtter op om kropslig, social, emotionel, kognitiv læring og udvikling. Eks. emneuger om bier; børnene blev inddelt i grupper som på skift besøgte værkstedet med sange om bier og fortælling om bierne forskellige roller i bikuben, værkstedet med bi lys, værkstedet med visning og fortælling om hvordan man høster honning med røgpuster og røg, der blev lavet bede og fortalt om vigtigheden af insekter, værksted hvor man lavede sin helt egen bi og sammen lavede flere forskellige retter med honning. Alt sammen noget der udfordrede børnenes fin- og grovmotorik, fik sanserne i spil, samarbejde og skabte fællesskabsfølelse.

Et eksempel på en af hverdagsrutinerne som læringsmiljø, er vores gåture: Her udfordres børnene kropsligt og motorisk, ved at skulle gå kortere distancer i forskelligt terræn, i by og i skov. Socialt støtter og udfordrer gåturen, da børnene går sammen i makkerpar to og to. Det er ofte forskellige makkerpar, hvor både store og små, drenge og piger, går sammen på kryds og tværs. Det giver mulighed for nye venskaber/relationer. Barnet lærer blandt andet at acceptere og respektere sin gå-makker, at hjælpe og at være tålmodig og at det er vigtigt at barnet møder sin gå makker med åbenhed. Ligesom gåturen er et læringsmiljø der åbner for muligheden for, at det enkelte barn kan lære at gå på kompromis, at løse mindre konflikter selvstændigt, at kommunikere verbalt og nonverbalt med sin makker og resten af holdet. Derudover skaber gåturen et læringsmiljø som støtter barnet i at træne sin opmærksomhed og sin koncentration. Emotionelt øves barnet i at mærke efter, hvordan vil man selv gerne holdes i hånden - hvornår klemmer man for hårdt eller

holder for blødt, hvornår synes man selv, at en gå-makker er en god gå-makker og hvad er det der gør, at man er en god gå-makker? Kognitivt øves barnet blandt andet i færdselsregler og trafiksikkerhed

---

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring? Et godt samarbejde mellem forældre og institution, er vigtigt for barnets trivsel og udvikling. Derfor vægter vi forældresamarbejdet højt. Vi ønsker god kontakt til forældrene, og prioriterer tid til både dagligdagssnak og samtaler. Når børn og forældre møder ind i, eller tager hjem fra børnehaven, forventes det, at der siges godmorgen eller farvel til en voksen. Vi ønsker åben, gensidig dialog og stiller forventning til forældrene om, at de går direkte til ledelsen, personalet eller bestyrelsen, hvis de har noget på hjerte – stort som småt, ligesom vi gør det den anden vej. Gennem barnets tid i Naturbørnehaven tilbydes forældrene følgende samtaler:

-Samtale, information og rundvisning med forældre inden opstart hvor barnet deltager.

-Mulighed for samtale efter opstart, omhandlende hvordan opstarten har været for barnet, hvad er status på barnets trivsel og er der/skal der opsættes fokusområder, som der skal arbejdes med i de kommende måneder (sprog, motorik, socialt, personlig udvikling el. andet)

-Alle forældre tilbydes en samtale i efteråret, hvor vi taler om hvad der går godt, udfordringer og hvilke muligheder vi kan bruge for at løse udfordringer.

-Førskole samtale: Samtale som afholdes i efteråret inden barnet skal starte i skole. Samtalen omhandler barnets status, med henblik på skoleparathed.

-Derudover indkaldes der til møde ved behov.

I Naturbørnehaven afholdes der forældremøde én gang om året, hvor omdrejningspunktet er dialog om emner, som der arbejdes med i børnegruppen eller som institutionen er optaget af. Derudover holdes forældre orienteret om hverdagen i Naturbørnehaven gennem opslag på Facebook og via månedsbreve på mail. Børnehavens fællesskab styrkes også gennem forskellige arrangementer, arrangeret i et samarbejde mellem personale og forældre, så som; forældrekafe, Jul på fyret, Julemarked, cykelsponsorløb, sommerfest, forårsfest, arbejdsdage og åbent hus for nye interesserede forældre.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Naturbørnehaven definerer vi børn i udsatte positioner som:

-børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

-børn som er sårbare fordi de vedvarende eller forbigående belastes af et for dem alvorligt problem i deres familie eller nære miljø

-børn som ikke udvikler sig alderssvarende eller ikke er i trivsel.

I Naturbørnehaven er det vigtigt, at alle børn bliver mødt af nærværende, lyttende og anerkendende voksne, at de føler sig trygge, og at de oplever rammer der tilgodeser deres behov. I Naturbørnehaven er det værdifuldt, at der er plads til alle børn – forskellighed accepteres og respekteres. Vi er alle forskellige, og vi har alle noget at byde ind med til fællesskabet. Derfor støttes alle børn, i at indgå og deltage i fællesskaber. Vi igangsætter

forskellige aktiviteter og lege, som fremhæver det udsatte barns styrker/ressourcer. Vi er nærværende, støttende og guidende i leg eller hvor det er svært. Vi snakker om, og øver sociale spilleregler til samling, og gennem hverdagens rutiner og aktiviteter. Når vi har børn i udsatte positioner, går vi i dialog med forældre om barnets trivsel, opsætter mål og/eller fokusområder for hvordan vi bedst muligt kan støtte og hjælpe barnet til større trivsel. Hvis indsatsen ikke er tilstrækkelig, kan der, med forældrenes samtykke opstartes samarbejde med PPR (Pædagogisk, Psykologisk, Rådgivning).

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Læringsmiljøet for børnenes sidste år i Naturbørnehaven har vi fokus på førskole aktiviteter. En gang i ugen er der en ”skoledag” hvor de ældste børn i børnehaven går på friskolen og ”leger” skole, møder de større elever, holder frikvarter, deltager i morgensang og møder lærerne. På dagen er der planlagt skoleparathed aktiviteter, med begyndende opmærksomhed på: række hånden op, sproglig opmærksomhed, deltagelse, selvhjulpenhed, mm. særligt med fokus på:

- Følelser og sociale færdigheder
- koncentration
- modtage flere anvisninger i én besked og udfører dem
- Matematisk forståelse
- geometriske figurer og sortering
- Bogstavkendskab
- Der findes bogstaver, de har en form og en lyd
- Skrive sit eget navn.

-selvhjulpethed ift. toilet besøg.

Her leges der med bogstaver med rim og remser og man har en hemmelig ting med hjemmefra, som det bestemte bogstav for dagen starter med. Denne ting er hemmelig og skal gættes af skolekammeraterne, som på skift har hånden oppe og må spørge ind til det, for til sidste at kunne gætte det. Nogle dage "smages" bogstavet også, hvor det formes og bages. Eller det medbragte hjemmefra er noget som kan spises, -det husker børnene ofte i lang tid.

I efteråret holdes der førskole samtale med forældrene til det kommende skolebarn og forældrene bliver af folkeskole og friskole inviteret til "Åben skole", her bliver der givet mere information om skolerne for at kunne træffe det rette skolevalg for ens barn og familie.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi inddrager lokalsamfundet i etableringen af pædagogiske læringsmiljøer på forskellig vis. Vi bruger naturen i nærområdet på vores daglige ture, vi går gennem byen og følger med i udvikling og opbygning af byen. Vi bruger lokale stier til cykelture forår og sommer, vi benytter de lokale busser og tog ruter til vores turer. Vi deltager i kulturelle arrangementer tilbudt af f.eks. biblioteket, tager på museum i Thisted, forskellige arrangementer arrangeret i byen. Vi modtager fisk og skaldyr fra forældre der fisker som vi dissekerer og undersøger, f.eks. er der nu også i blæk i en blæksprutte? Vi samarbejder med pædagogstuderende om eksperimenterende billedkunst i naturen, vi deltager i Legekunst, samarbejder med den lokale skole og friskole og med det lokale plejehjem, hvor børn og gamle mødes om fælles sang og leg. Vi handler lokalt og deltager i affaldsindsamlingen, hvor vi bidrager til et rent lokalsamfund og værner om nærmiljøets natur. Vi introducerer således børnene til forskellige læringsmiljøer i lokalsamfundet, lige fra natur, til idrætsfaciliteter, mangfoldighed af borgere og til kulturelle aktiviteter. Byens natur og liv, på alle årstider

---

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske børnemiljø, har vi indrettet således, at legetøjet er i børnehøjde – børnene kan se og nå legetøj mm. Vi bruger vindueskarme, lamper, døre, reoler som udstilling af børnenes produkter fra hverdagens aktiviteter. Udendørs har vi en ”forundringstavle” – her præsenteres og stilles spørgsmål til forskellige dyr, naturmaterialer eller naturfænomener. Vi har plakater som understøtter vores interesse for natur, men også opmærksomhed på bogstaver og tal. Vi har udendørs miljøer, med have med spiselige planter, sansehave, bil hus, køkkenhus, mudderkøkken, LEGO hus, læsehus med blødt miljø med madras og læsehjørne, og legemiljøer hvor det er tydeligt for børnene, hvilken leg der kan sættes i gang (dinosaurer, klippeklistre, dukker, udklædning og skuespil).

Det Psykiske læringsmiljø integreres i det pædagogiske læringsmiljø ved omgangstone og anerkendende tilgang ml. voksne/børn, voksne/forældre og børn/børn, hvor alle er ligeværdige med, ikke ligestillede.

Børnemiljø; handler om, hvordan børnene trives med hinanden, med de voksne og med de aktuelle rammer inde og ud. Et godt børnemiljø fremmer børnenes trivsel, læring, dannelse og udvikling.

Vi sætter fokus på:

Det fysiske børnemiljø:

- Sundhed
  - Frisk luft hver dag
  - God hygiejne
  - Søvn
  - Bevægelse
  - Kost
  - Påklædning

- Støj
  - Wilde lege foregår udendørs
  - Filt under alle stole/taburetter
  - Tale i et lavt stemmeleje
  - Deler børnene op i mindre grupper

- Udfoldelsesmuligheder:
  - Mange forskellige slags underlag at løbe/lege på
  - Stor legeplads – mange rum for leg
  - Mange natur- og skovstier med mulighed for at bevæge sig i højt tempo
  - Mange klatretræer i forskellige sværhedsgrader

- Sikkerhed
  - Årligt sikkerhedstjek af legepladsen
  - Opmærksomhed på børnenes påklædning ift. ulykker

- Indeklima
  - Lufte ud ved behov
  - Gode lysforhold (naturligt og kunstigt)

- Pladsforhold
  - Mulighed for ommøblering så indretningen passer til den aktuelle børnegruppe også udendørs
  - Indretning af legeplads med opdeling i mindre rum for uforstyrret leg

Det psykiske børnemiljø

- Dette enkelte barns trivsel
  - Selvværd
  - Selvtillid
  - Mulighed for indflydelse

- Det enkelte barns samvær med andre børn
  - Understøtte venskaber
  - Tale pænt til og om hinanden

- Være en del af gruppen
- Hjælpe barnet i gang med leg
- Respektere egne og andres grænser
- Det enkelt barns samvær med de voksne
  - Omsorg og tid til nærvær
  - Anerkendelse
  - Gensidig respekt

Det æstetiske børnemiljø

- Atmosfæren og stemningen i huset
  - Inkluderende tilgang til alle børn – alle skal føle sig velkommen
  - De voksne har det godt med hinanden og med børnene
  - Det er tilladt at vise følelser
- Udsmykning
  - Naturmaterialer som en del af udsmykningen
  - Børnenes egne værker som en del af udsmykningen
  - Plakater/billeder der relaterer til ting fra naturen
  - Billeder af hverdagssituationer
- Indretning
  - Opdeling af "rum" både ude og inde
- Sansemæssige oplevelser i naturen
  - Dufte til og smage på ting i naturen
  - Opleve årstidernes skift
  - Smage, røre og føle

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Naturbørnehaven har vi stor fokus på barnets alsidige personlige udvikling i vores hverdag. Vi ser og anerkender hvert barn som et unikt individ. I vores hverdag har vi mange forskelligartede læringsmiljøer: på legepladsen, i det offentlige rum og i naturen, det gør

at mange forskelligartede kompetencer bliver sat i spil hver dag, og derved kan det enkelte barns styrker blive tydelig for det selv og gruppen. Vi mener at naturen giver muligheder for mange alsidige aktiviteter således at barnet øver og bliver bevidst om sine kompetencer og potentialer. Det gøres både ved at der er god tid og rum til fordybelse og vekselvirkningen mellem voksen- og børneinitieret leg og aktiviteter. I dette læringsrum er der god mulighed for at erfare sig selv og egne grænser. Vi finder det afgørende at den voksne her er rollemodel, nærværende, rammesættende, giver frihed under ansvar og er en tryk base hvor barnet tør udforske sin verden fra. I hverdagen er selvhjulpenhed et nøglebegreb, for når barnet mestrer sin egen hverdag, har det stor positiv betydning for barnets selvbillede. Det kan fx være selvhjulpenhed ift. at tage tøj på, holde styr på tasken, drikkedunk mv.

Personlig udvikling

Mål:

- at barnet finder ud af, hvem er jeg.
- at styrke barnets selvværd og føle det har gjort en forskel.
- at barnet kan rumme hele sit følelsesregister.
- at barnet står fast på egne meninger og udvikler empati
- at barnet kan sige til og fra.
- at barnet tør være sig selv.
- at barnet kan indgå i et fællesskab og bidrage dertil.
- at styrke barnets udholdenhed, vedholdenhed og koncentration.
- at barnet kan sætte grænser for sig selv.
- at barnet tager stilling og kan stå på egne ben.
- at barnet kan tåle modgang og medgang.
- at støtte barnets selvtillid og barnets tillid til omverdenen.

Handling – hvordan når vi målet:

- ved at lytte til barnet og tage udgangspunkt i barnets interesser og ideer.
- ved at fortælle barnets historie, da du begyndte i børnehaven, turde du ikke men nu...
- ved at give oplevelser og udfordringer.
- ved at stille passende krav.
- ved at støtte selvhjulpenhed.
- ved at den voksne kan rumme barnets følelser.
- ved at møde barnet, der hvor det er.
- ved at anerkende.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi sætter rammen for, at alle børn udvikler sociale handlemuligheder. Vi inviterer børnene, og sætter rammen for, at børnene oplever at høre til og snakker dagligt om, hvem vi mangler i dag. Vores pædagogiske læringsmiljø understøtter den frie leg, da vi ser legen som et redskab der styrker barnets sociale og alsidige udvikling. Gennem legen arbejder barnet med alle sine input i den frie leg og omsætter input til eget liv og læring. Vi arbejder nysgerrigt med børnenes perspektiver og inddrager eksperimenterende disse i vores pædagogiske læringsmiljø. Vores pædagogiske læringsmiljø tager udgangspunkt i børnenes forskellighed, og vi har øje for at skabe fællesskaber for alle børn. Vi sætter gennem vores læringsmiljø, med daglige ture ud i naturen og fokus på leg, rammen for, at der dannes relationer og fællesskaber på tværs af alder, køn, kultur og hold. Vi ser forskellighed som en ressource. Vi bruger lege og aktiviteter til at sætte forskellige kompetencer i spil, og til at udvikle deltagelsesformer. Herigennem bliver det både muligt at tydeliggøre det enkelte barns styrker og dermed også værdi for fællesskabet, ved at børnene ser hinandens kvaliteter. At udvikle, øve og styrke de sociale færdigheder som det enkelte barn eller gruppen har udfordringer med, bidrager yderligere til en styrket gruppedynamik. Dette med guidning og støtte fra anerkendende voksne, som lytter og møder barnet med respekt i relationen. Vi hjælper børnene til, at få gode erfaringer med, at indgå i relationer med andre og med at løse konflikter. Herunder også:

- at styrke fællesskabet.
- at barnet lærer at indgå i sociale sammenhænge.
- at vente på tur og give plads til hinanden.
- at fremme lysten/modet til selv at stå frem/optræde.
- at give fælles oplevelser.
- at støtte barnet i at få venskaber.
- at lære at respektere andre, som de er.
- at tage vare på hinanden.
- at lære, hvordan man selv er en god ven.
- at udvise empati.
- at samarbejde.

Handling – hvordan når vi målet:

- i naturen er der god plads til at danne små og store grupper.
- vi arbejder i aldersopdelte grupper en del af dagen.
- ud over børnenes egen skabte fællesskaber, skal personalet støtte inkluderende fællesskaber bla. ved at opfordre til fælles løsninger af opgaver.
- give barnet frirum til at samarbejde med andre og afgøre, hvad der er meningsfuldt og sjovt at beskæftige sig med.
- At opfordre børnene til at hjælpe hinanden. Det kan være i garderoben hvor lynlåsen driller eller bukserne ikke vil udover støvlerne. Det kan være i naturen hvor en måske "sækker" bagud og har brug for en hjælpende hånd.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi er bevidste om, at børnene tilegner sig sproget i alle hverdagens øjeblikke. Fra det øjeblik børnene møder ind i børnehaven møder de voksne og børn, som de interagerer med og spejler sig i, hvorpå sproget udvikles. Nogle læringsmiljøer opstår gennem den selvorganiserede leg børn imellem, og andre gennem hverdagens rutiner og overgange, og andre mellem barn og den voksne. Vi indtænker børnenes sproglige læringsmiljøer i ”rutine”- og planlagte aktiviteter. Fokus på sprog og kommunikation starter allerede når barnet møder ind i børnehaven og siger godmorgen, og fortsætter når barnet etablerer lege relationer og forhandler i legen. På legepladsen leges der indtil alle går på tur. Dagen i gruppen starter op med samling, hvor der synges, tegnes og fortælles om planen for dagen. Her vil det enkelte barn få mulighed for mere taletid og deltagelse, men også med overvejelse om at de børn som er mindre sproglige stærke, har mulighed for at spejle sig i de stærke rollemodeller. Her får alle børn mulighed for at udtrykke sig og definere sig selv i forhold til de andre børn. De sprogligt stærke vil også have mulighed for at gå forrest og inspirere de andre børns sprog. Vi synger når måltidet starter og slutter. Det er med til at styrke barnets sprog. Vi er optaget af, at det enkelte barn har mod på at øve og udtrykke sig sprogligt og ikke føler sig forkert. Vi spejler det nonverbale sprog ved at sætte ord på handlinger og følelser ved det de udtrykker gennem øjne, smil og gråd. Vi

oplever at sproget giver mulighed for deltagelse i fællesskabet og ligeværdighed i relationen børn imellem. Gennem sproget kan barnet udtrykke sin fantasi og kreativitet og give retning til legen. Sproget gør det lettere at indgå i lege og forhandlinger. I mange af børnenes lege med hinanden bruges sproget og det medvirker til at barnet udvikler en større forståelse af sig selv, de andre og fællesskabet. I Naturbørnehaven har barnet mulighed for at læse/kigge i bøger sammen med andre børn og/eller voksne. Når den voksne læser/taler med børnene, bruges principperne fra dialogisk læsning. I den daglige samtale med børnene bruges de 5 turtagninger, hvor personalet er bevidste om at stille åbne spørgsmål med hv. spørgsmål. De voksne sætter ord på handlinger og følelser og spejler barnet. Børnene har fri adgang til papir og farveblyanter og tusser, som regel er det også med på tur alt efter hvordan vejret er. Vi er på tur næsten hver dag og har som regel også en samling. Vi har i løbet af året flere forskellige emneuger som har fokus på de forskellige lærerplanstemaer, men hvor sprog og kommunikation altid som et minimum er inddraget i formidlingsdelen af emnet. Vi sprogvurderer alle børn. Vi er meget opmærksomme, hvis barnet har sproglige udfordringer og går i tæt dialog med forældrene. Vi igangsætter passende tiltag og laver indstillinger efter behov i samarbejde med forældrene. Herunder også:

- at styrke barnets sproglige udvikling.
- at barnet opnår et alderssvarende sprog.
- at barnet bliver fortroligt med at bruge sproget i alle sammenhænge
- at modtage og efterleve en kollektiv besked.
- at opleve musik og rytmer.
- at barnets ordforråd udvides, så de formår at sætte ord på følelser og oplevelser de har haft.

Handling – hvordan når vi målet:

- at personalet optræder som sproglige forbilleder og opfordrer forældre til det samme.
- at tale *med* barnet og være nærværende.
- at billeder fra hverdagen, bøger, fortælling, rim og remser, samt dialogisk læsning er en del af dagligdagen.
- at lave sprogstimulerende aktiviteter med udgangspunkt i det enkelte barn.
- at den voksne sætter ord på ting og handling.
- at vi synger, rimer, remser, fortæller, digter, vrøvler..
- Spiller skuespil for børn og forældre.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Ude i naturen har vi forskelligt underlag at gå på; fliser, græs, grusveje, skrænter og ikke mindst skovbunden. Det udfordrer og træner barnets grovmotorik. Nye børn lærer hurtigt at færdes i naturens terræn uden at falde. Motorik og bevægelse bliver en del af hverdagen når vi hopper over en lille bæk/vandløb på vores vej. (eller falder i) Naturen giver rig mulighed for, at det enkelte barn får sat alle sine sanser i spil i hverdagen i Naturbørnehaven. Vi er ude hele året rundt og mærker, når solen varmer vores krop og vi skal have jakken af, eller når kulden giver os kolde næser og minder os om, at det er tid til at finde huen frem. Vi hører fuglenes sang, vindens susen i trækroneerne, og regnens dryp. Vi ser spirer der pibler frem i foråret, dyreunger og krible-krable dyr som kigger frem om sommeren, de smukke farver om efteråret, og isen på pytterne om vinteren. I naturen er der plads til at finde et stille sted til ro og fordybelse, men naturen kan også rumme, at vi har store armbevægelser eller synger højt.

Mål:

- at styrke barnets fin- og grov motoriske udvikling.
- at barnet oplever glæde ved at udfolde sig motorisk
- at barnet opnår accept og forståelse af sin egen krop
- at støtte barnets rytmiske sans

- at udvikle vedholdenhed og styrker

Handling – hvordan når vi målet:

- at færdes i kuperet terræn.
- at klatre i træer.
- at bygge huler.
- at fælde små og store træer.
- at tegne, klippe, male, snitte, save, hamre...
- at danse og lege sanglege.
- at give plads til vilde lege.
- At hoppe/trille/krybe/kravle i naturen

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi lærer børnene, at vi er på besøg i naturen og hos dyrene. Vi italesætter, at dyrene bor i naturen, så vi skal respektere, at det er deres hjem. Vi flytter derfor ikke frøen eller plukker unødvendigt mange blade og grene af træerne. Vi efterlader stedet, som da vi kom. Samtidig ønsker vi ikke at slide på vores natur, og derfor besøger vi mange forskellige områder I både temauger, de daglige planlagte aktiviteter og under den børneinitieret leg har vi fokus på at barnet får forståelse for og kendskab til de forskellige planter, årstider, dyr (store og små), og at barnet bliver nysgerrig på naturens mangfoldighed samt på hvordan og hvorfor vi skal passe på naturen. Vi deltager blandt andet i naturfredningsforeningens affaldsindsamling, besøger genbrugsstationen og eksperimenterer med affald – hvad kan forgå i naturen og hvad kan vi bruge affald til? Vi understøtter barnet i at blive gode til at undersøge, og i at se nøje efter. I rygsækken har vi dyre- og insektbøger til at kigge i, lup og dyreglas til at studere nærmere med, og telefoner med naturpædagogiske læringsapps eller flyruter, så vi kan følge himmelens fly. Vi inddrager børnenes interesse og nysgerrighed som afsæt for at undersøge nærmere. Hvis der er et særligt dyr, vi gerne vil vide mere om, så må vi undersøge hvor vi kan finde det. Hvad kan dyret lide? Hvis barnet har brug for et særligt ”redskab” i sin leg – hvordan kan vi omdanne pinden så det kan bruges? Skal den snittes, skal der snor på, skal den males, skal den sættes sammen

med en anden pind eller noget helt andet? Vi ser de voksnes rolle her er at gå foran, ved siden af og bagved barnet med konkret viden og nysgerrighed.

Mål:

- at barnet er ude hver dag, for naturen giver "næring" til de øvrige temaer.
- at barnet lærer at tage vare på naturen - det man kender, passer man på.
- at stimulere alle sanser.
- at lære om liv og død.
- at lære om naturens kræfter.
- at give god plads til vilde lege, stille lege, alene lege, fælles lege.
- at styrke barnets nysgerrighed.
- at styrke barnets koncentration.
- at barnet får erfaringer med de fire elementer: jord, vand, ild, luft.
- at opleve naturens mangfoldighed.

Handling – hvordan når vi målet:

- I vores månedsplaner tager vi udgangspunkt i årets gang i naturen.
- Et blad, en orm, et firben, en lort, et rådyrspor... -til alt er der en historie. Vi fortæller om liv og død, form og farve, antal, formering, det farlige, det smukke.... - eller vi siger måske, det ved vi ikke, men lad os finde ud af det.
- Vi stopper op og siger: kan du huske da vi .....
- Året igennem samler vi: blade, kogler, blomster, underlige troldegrene, sten, svampe, affald osv...
- Det daglige udeliv giver rum for det spontane og uforudsigelige.
- Vi ved ikke, hvad dagen byder på. Måske finder vi et dødt marsvin ved stranden, og dagen er pludselig helt anderledes, end vi havde tænkt os.
- En smuk blomst vi ikke har set før, kan den spises? Hvad hedder den? Gæt? Balletblomst? Feblomst?

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Naturbørnehaven fejrer vi Højtider og mærkedage som fx. Fastelavn, Påske, Skt. Hans, Jul og børnenes fødselsdage. Vi holder Bedsteforældre-dag, forældrearrangementer og høstfest. Børnene vil derigennem møde den danske kultur og forstå deres omverden. For at tilegne sig kendskab til egne og andres værdier, normer og kulturer besøger vi museer og andre Kulturtilbud. Ved at italesætte forskelligheder, får børnene viden og respekt, for andre børn og voksne, med en anden baggrund. Bøger, sange, tegninger/malerier, skuespil og musik giver børnene mulighed for at bearbejde deres indtryk. Det pædagogiske personale anerkender vigtigheden af venskaber og fællesskaber og er bevidste om at sikre deltagelsesmuligheder for alle børn. Personalet hjælper børnene med at omsætte følelser til ord og lærer børnene at gå på kompromis, så der er plads til alle i fællesskabet.

Mål:

- at barnet får kendskab til det omkringliggende samfunds normer, værdier og vaner.
- at barnets får kendskab til de danske og andre traditioner.
- at barnet får mulighed for at stifte bekendtskab med forskellige kulturelle udtryksformer.

Handling – hvordan når vi målet

- traditionerne og højtider året igennem giver en bred vifte af den danske kultur.
- vi plukker i Friskolens emneuger, teaterstykker, skolekoncerter, samlinger m.m. og vælger det, der kan give de forskellige alderstrin i børnehaven et udbytte.
- vi færdes i lokalsamfundet og ser/oplever f.eks. fiskeriet, museet, fyret, Nationalparken, havnen, biblioteket osv.
- Vi eksperimenterer med forskellige måder at være kreative på, ofte med naturens materialer.
- Vi deltager i lokale teaterforestillinger og biograf forestillinger

---

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

I Naturbørnehaven evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, med inddragelse af den indhentede dokumentation fra de løbende evalueringer, månedsplaner, således at vi sikrer sammenhæng mellem læringsmiljøet Naturbørnehave og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Der samles løbende, dokumentation for sammenhængen

mellem læringsmiljøet og børnenes læring, trivsel og udvikling. Dokumentationen bruges i den samlede evaluering af den styrkede læreplan.

Vi dokumenterer vores pædagogiske arbejde ved at:

- udarbejde månedsplaner for hver enkelt gruppe, hvor dagens aktivitet for dagen skrives og hvilket læreplanstema vi ønsker ekstra fokus på.
- laver udstillinger på døre, lofter, vinduer både ude og inde.
- lave forestillinger til vores forårsfester og sommerfester.
- billeddokumentation på skærme i garderoben, på hjemmesiden og på børnehavens facebookside, hvor der også er en kort beskrivelse for dagen og #for dagens fokuspunkter.
- laver hvert år ansøgning/projekt til de grønne spirer, som efter godkendelser resulterer i et nyt grønt flag til flagstangen og et diplom
- fortælle om oplevelser og dagligdag igennem medier såsom, Facebook, avis og TV.
- Afholder månedlige børnemøder, hvor vi faciliterer et møde, hvor en voksen og en blanding af børn fra de forskellige grupper på skift, bliver hørt, og kommer med input til hvad der er godt/mindre godt, ift. Mad, legeplads, ture, aktiviteter etc.

Evaluering

Vi vil bla. benytte forskellige arbejdsredskaber såsom Vækstmodel, relations cirkler til at evaluere udvalgte aktiviteter, projekter, emner, læreplanstemaer og det fælles pædagogiske grundlag. Derigennem finder vi ud af, om vi gør det vi tror vi gør. Samtidig danner dette et grundlag for pædagogiske diskussioner og inspiration til at udvikle os og Naturbørnehavens mål med lærerplanerne.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Pædagogisk læreplan

© 2019

Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC